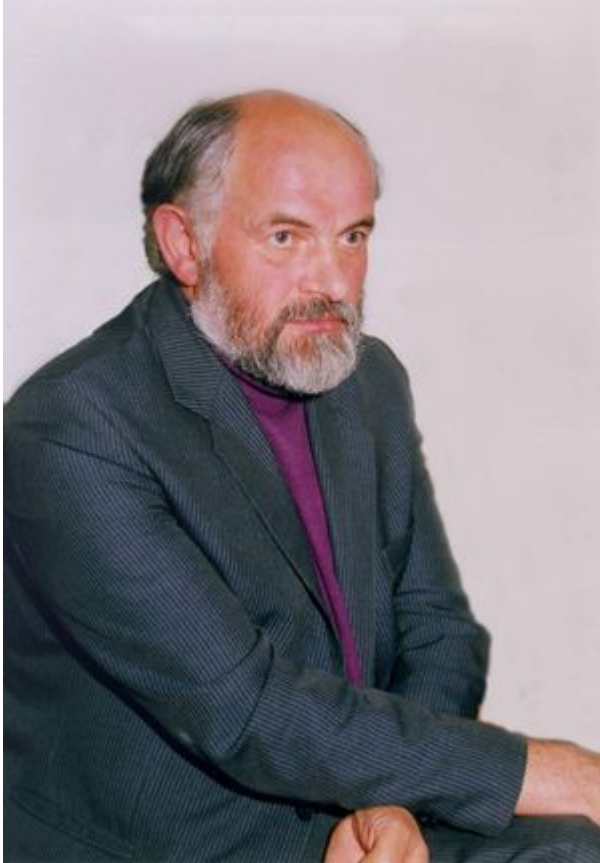

Градиштански алманах - Раша Перић

Песник Раша Перић рођен је у Гареву 4. августа 1938. године, те тако Велико Градиште сматра својим најужим завичајем. Детињство у коме је свет књига имао андрићевску димензију, тајанствену, примамљиву и изазовну, протекао је у сновима о неком другачијем животу но што је свакодневница сеоског амбијента. Несхваћен у средини у којој је поникао, од оних од којих је очекивао само разумевање за свет у коме је желео да живи, отргао се на начин који је свима задао много бола, а њему самом и много

лутања, трагања, разочарања, усамљеништва. На том животном путу трагао је „бели монах“ за својим уточиштем, верујући у поезију као светињу, за својим крилима која би га уздигла изнад прозаичности живота у коме није било ни довољно светлости ни довољно ваздуха за њега.

„Анђеле, брате, хвала ти и слава
ал-
где су ми крила из детињства, плава?

Ако те та крила вазнела до неба
сад-
и мени, земном, лет тих крила треба!“

казује песник шездесетогодишњак, свестан да је безброј пута

имао анђеоски пружену руку спаса у тренуцима безизлаза, мрака и очаја, а да сада, више но икада, осећа потребу за тим жуђеним летом ка висинама.

Песме „Младо звоно“, „Воскна светиља“ и „Зелена рука“ налазе се у збирци „Бели монах“ у издању крушевачке „Багдале“ (2001). Ова збирка се у многоме разликује по форми у односу на све што је до сада Раша Перић створио. Не само зато што је у питању слободан стих и форма сонета, већ и зато што његово трагање за светлошћу у човеку („Доња порта“) и трагање за светлошћу Бога („Горњи храм“) представљају потребу осмишљавања живота у тренутку када је превише мрака у људском окружењу, а највише мрака у самом човеку. Негде на том песничком трагачком путу заискри на тренутак и дучићевска чежња, вечна и неуништива, јер живи са човеком и у човеку, док год је сумњи у њему и потребе за утехом.

Раша Перић је до „Косовског рва“ писао о добру и злу, о „пра греху“, трагао и боловао са онима који су посртали и падали, сенком заклоњени и сунцем неогрејани. Затим је, без патетике, трагао за смислом поимања српског рода, одгонетао његово вековно страдање, зумирао савремени тренутак и страдање у времену садашњем.

У збиркама „Плави путир“ и „Камена таблица“ открио је читаоцу повратак вери као једини пут за оне који су се удаљили од себе и истине о себи. Тако „Плави путир“ представља Перићеву наду у покајање као свету побуну против самога себе, побуну против греха учињеног и намеравањег, свесног и несвесног. Зато у десет минијатурних циклуса, као у десет заповести божијих, сачињених од по три песме као светог тројства, Раша Перић казује о човеку, љубави, трагању за светлошћу, надом, земним тајнама, вером у повратак правим вредностима, моралу, али и о распетости људској и библијском открочењу.

Најчешћи мотив у његовој поезији је морална људска дилема која се јавља у тренутку опредељења између добра и зла, распетост људска пред изазовима живота. Песник трага за смехом и сузом људском, открива његово право лице, исконско огледало. У том

огледалу открива правду и кривду света. Проналази трепет бића. Као и други песници, и Раша Перић покушава да открије енигму живота. У том откривању сагледава две вечне тајне: људску душу и божија небеса, и постаје свестан колико је човеков ум немоћан да докучи тајанствене дубине смисла постојања.

Радује га спознаја идентитета српског, самосвојност, а брине биолошко осушење, као што га и растужује морални пад целог једног поколења.

Песник и човек Раша Перић има још много неостварених животних жеља, али он сматра да није тренутак да се песник бави много собом. Зато он каже да покушава да следи траг хармоније живота, иде супротно од сенке, ка Вечном Примеру верујући да је то довољно за срећу.

Тренутно, Раша Перић живи у Новом Саду и Петровцу на Млави. До сада су штампане следеће збирке његових песама: „Молитва за перача неба“, 1967, „Рука биљног анђела“, 1970, „Ветрометина срца“, 1970, „зелени престо“, 1973, „Гост у белом“, 1974, „земљаци“ 1981, „Дечја душа, 1984, „Вага и босиљак“, 1988, „Косовски рв, 1989, „Српски пут, 1990, „Гарез и суза“, 1991, „Србија у Грчкој, 1995, „Фрушка звона“, 1997, „Живи траг, 1998, „Запад над Србијом, 1998, „Плави путир, 1999, „Камена таблица, 2000, „Светачник“, 2000, „Даровница, 2000, „Светли вилајет“, 2000, „Виноградац“, 2001, „То сам ја“, 2001, „Бели монах“, 2001.

Приредио је осамнаест тематских зборника. Заступљен је у више антологија и награђен „Печатом вароши сремскокарловачке“, златном значком Културно-просветне заједнице Србије, Искром културе Војводине, Књижевном наградом „Србољуб Митић“ и Расинским цветом.

мр Љубимка Блажевић

МЛАДО ЗВОНО

Почело је у свечан дан, у зору...
Жарио се жар,

искриле искре...
смејнуо се Исток и Бог.
А ми смо
од ребара својих сачинили калуп,
од материјала земаљског!

Па кад је прокључало, закипело...
дигла се пара, пала магла,
кренуо је лив!
И све је сасвим узврело.
Чини се
да се и небеска чељад сагла
да види Мајстора
и види – Дело!

И чуо се пев младог звона!
Чуо се бруј,
глас...
Заиграли смо коло.
Али-
нисмо знали
одакле долази та божанска музика:
из звона или – из нас!

ВОСКНА СВЕТИЉА

... А кад је почео мајстор њу да прави
позвао је пчелу, липу, сунцокрет...

Боље шегрте није могао имати“
пчела му је додавала восак, липа мирис,
сунцокрет зрак...
ал’ нисмо знали ко ће му дати пламен,
а ко сјај!

Мрачила се душа мајстора,
мрачила се душа човекова као никад досад,
као да је последње време,

скончање,
крај!

Но, он се заиста бавио божанским послом:
упрео је своју душу у конач,
па кроз восак,
у фитиљ...
к небесима, еј!

И планула је воскна светиља,
што од даха људскога, што од духа божјега.

Тако се душа,
тако се животница сама собом осветљавала,
тако-од таме спасавала!

Die Wachsleuchte

...und als der Meister begann Sie zu erschaffen,
rief er die Biene, die Linde, die Sonnenblume...
Bessere Gehilfen konnte er nicht haben:
Die Biene gab ihm den Wachs, die Linde den Duft, die
Sonnenblume die Luft ...
aber wir wußten nicht, wer ihm die Flamme
und wer den Schimmer dazugeben wird !

Die Seele des Meisters verdunkelte sich,
die Seele des Mannes verdunkelte sich,
wie noch nie bisher,
als wäre es das Ende aller Tage,
Ende !

Nun, er beherrschte wirklich die göttlichen Arbeiten:
Er sammelte seine Gedanken,
und durch das Wachs,
in den Docht,
dem Himmel entgegen, hej !

...und die Wachsleuchte entflammte,

was durch menschlichen Atem und durch den Geist Gottes geschah.

So hatte sich die Seele, das Lebenwesen selbst erleuchtet und sich selbst vor der Dunkelheit bewahrt !

Превод Александра Миленковић

ЗЕЛЕНА РУКА

Кад не снежи...кад ојужи, кад озрачи
из мразлине кад узавре сок животни
па у биље, горобиље, па у грмље...
тад зелена рука крене у гај свети
по садницу – богињицу.

Носи човек млад изданак, носи липу
ка цркви је својој носи, к порти доњој
уз водицу-мелемницу он је сади
да жилиштем удуби се у тле земно
да се нагне ка бистрику, девичански
окићена минђушама-пчелицама.

С њом и човек да нагне се над извирак
док просине лице Бога, док просине
на видело слаткој души, ходочасној
што га тражи срцоликим оком својим
из кога би покој-суза радосница
на зрцало, на осмејак богојавни
у дан свети, испред цркве, испод липе

ПОВОДОМ ЗБИРКЕ ПЕСАМА „ЖИВИ ТРАГ“

Једна од књига Раше Перића, чија је промоција у Народној библиотеци у Великом Градишту наишла на изузетан пријем, је збирка „Живи траг“.

Оксиморонски назив пеничке збирке „Живи траг“ носи у себи синтетичну снагу прошлости, садашњости и будућности. Траг је у

нашем језику отисак стопала на некој површини, симбол корачања и кретања, видљивог хода ка циљу; траг је и остатак нечега што је било, постојало; траг је доказ, потврда нечега; али и знак постојања, трајања, потомства, наслеђа. Зато „Живи траг“ носи у себи изузетно снажан дијахронисјски и синхронијски доживљај живота, онога виђеног кроз минуле векове чије трагове ништа не може да омртли и избрише и овог садашњег који живо опомиње на своје постојање и трајање. Као и у многим његовим ранијим песмама и овде се открива она омамљујућа лепота изказана једном синтагмом која се простире у далеке просторе семантичких асоцијација или, како би то Чедомир Мирковић рекао у просторе „православне духовне космогоније“.

И композицијски гледано уочава се релација тројства. Увертирно откривамо у „Рођај-песми“ наговештај песничког „ја“ скривеног у млеч-изворима нашег постанка пред загонетним васкрсавањем духа којим се једино може остати и опстати. У финалној песми „Сушна чељад“ очигледан је песнички „трагични оптимизам“ усмерен ка „звезди животници“, нужно потребној да „зимзлен у врту нам“ не мре у следећем веку. Средишњи део збирке чини неколико драгоцених циклуса чија симболика наслова казује песниково виђење историјских догађања, трагичних збивања, сусрета са светињама српским и споменицима знаменитим, духовног додира са познатим песницима и одгонетање тајни митских симбола, о жртвама времена прошлог и времена садашњег: Српска Атина, Вечне светиње, Духовни рођаци, Живи траг, Грчки сонети, Православне тужбалице, Српске смртовнице.

Песнички вечно инспиративна тема о успону и падовима нашег нацијума, његова распетост на простору прадедовском с којег је теран као жртва православног човекољубља и у овој збирци налази своје место као опомена нашој свести ко смо и где смо, и зашто стигма на нашем челу.

Изузетност збирке чини језичко богатство Раше Перића. Изненадни језички обрти, кованице изнедрене из језика живота својом метафориком откривају песника модерног израза који зна своје место у савременој поезији. У том језику читалац открива „траг-бројаницу“, „монах-сузу“, „Срб-грехе“, „мелем-мошти“. Исто тако открива и горчину виђене стварности с којом се

песник-човек Раша Перић не може помирити:

„Светом влада хорда манијака
лаж царује с трона Сакалуде
звон заглуши звука сребрњака
нема Христа а множе се Јуде.

Љ. Блажевић